

JOBBÁGY KÁROLY

Zsákmány

I.

Nem apró, prűszkölő lovon
s nem törtető, lándzsás sereggel,
– magam mentem csak.

Vonatom

döcögött havas tájakon
két hosszú napot, este – reggel.
Ez a vidék, az emberek
ismerősök mind, köztük éltem.
ismerem félelmeiket,
örömeiket.

S e kora-télben
(november volt) míg toporogtak
egy-egy elfutó állomáson,
úgy éreztem, hogy mind rokon,
kik közt kell ismét hogy forogjak.

Elnyűtt válenkik, megviselt,
megfoltozott vattakabátok . . .
– Ó, fogság hosszú évei! –
egyszerre úgy emlékszem rátok,
s úgy ölelném mind:

„MAMKA, HY!

КАК БЫ ЖУБЕТЕ? — kérdezném,
sült krumplit ennénk melegen,
forró teát szürcsölnénk mellé.

II.

MOSZKVAI

Te nem csak
város vagy, ahová fáradt vonatok futnak be megpihenni s hátukról naponta fél-
millió ember kászálódik le csomagokkal, otthoni üzenettel, csókkal s volt illatokkal
megrakodva és egy másik félmillió foglalja el helyüket a zöldrefestett, dérvete
vagonban, az emeletes hősín ágyakon, szemükben még az utcák kavargása, a

Kreml megkövült évszázadai, Lenin rózsaszín fényben úszó fenségesen félelmetes viasz-arca, a hóköppenyes szobrok csapata, a GUM forgataga; kezükben még egy csomagolt fagyfalt s indul a szerelvény irdatlan távolságokra . . . ám de

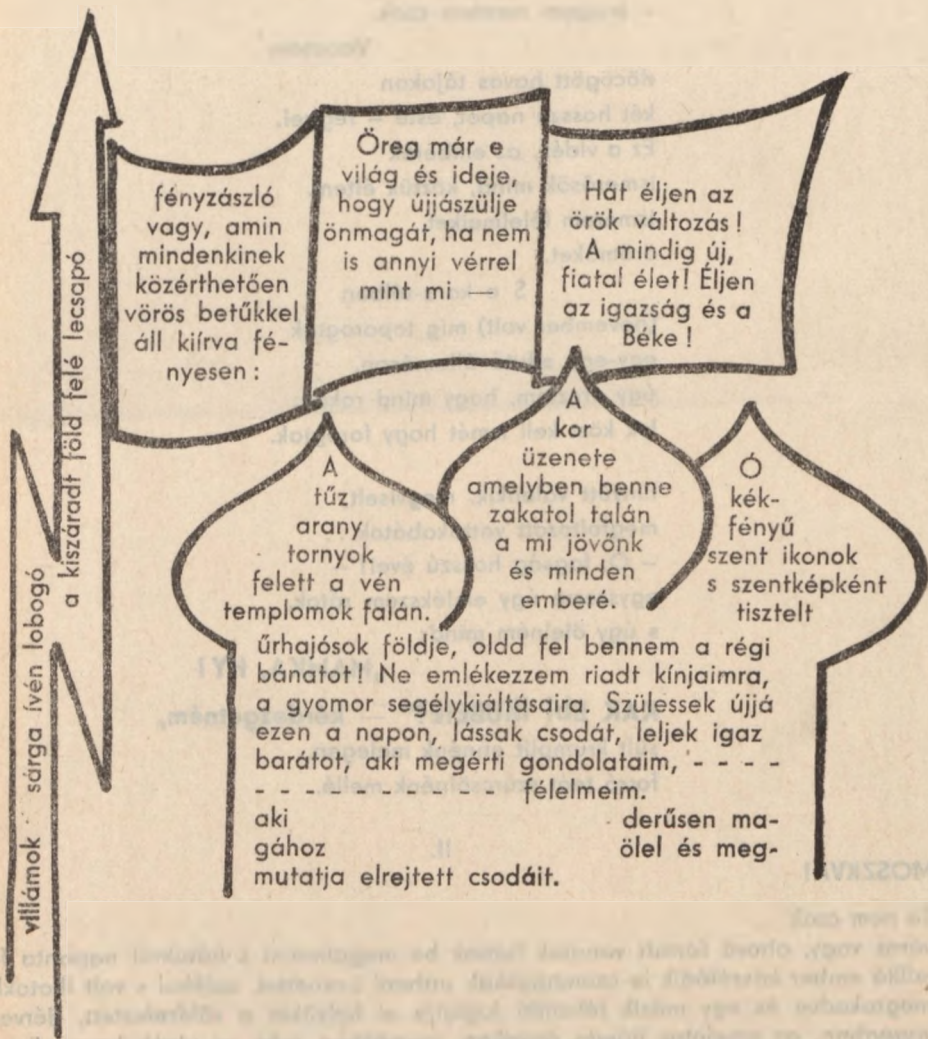
Te nem csak

hivatalok, minisztériumok, egyetemek, M.V.D. s gyárak gyűjtőhelye vagy,

Te nem csak

műemlékek földhöz szögező gyönyörűsége, megölhetetlen múlt századokon túl perzselően reánktelelő szépség forgataga. . . Nem. nem csak ez.

Te

REPULÉS

A
neki-
lódult
behemót

repülőgép hátára ültem. Vigyen a télből! Megfagyok!
Hiába izzok felhevülten, mindig lobogva, csupa tűz
elégve minden látomásban. Melegre vágyom. Délre űz
sorsom, hát... induljunk barátom!

Felrepülünk.
Én nézem az
alattam el-
sikló világot.
Amott a város
gyársora, az-
tán csak kis
faházat látok.
Félórákon át
hómezők, majd
foltok s nagy
víz hömpölyög.
a Cimpljanszki
tenger fölött
szállunk és
már sötét az
ég. Egyszer csak

felnyújtja kezét a Kaukázus egy
havas csúcsa, vagy csupán integet?
Üdvözlét ez, kendő helyett? Alat-
tunk langyos ősz. Virág és
lomb a fán:
Jereván!

METAKSZE

Szép örmény asszony, épp ő fogadott. Feketehajú, vadtekintetű. Elém küldte ez a föld „kóstolóba”, de sajnós csak nem kóstoltam bele. Mondta, kötete jelent meg már kettő, (oroszul is) de én csak legyintettem, mert már tudom, hogy ez nem tesz sokat. Énekelt régi örmény dalokat és mutatta hazáját büszkélkedve, Garnit... s álltunk vén kupolák alatt. Tisztviselő a Szövetségben. „Jó nő” gondoltam s bizony alig többet ennél.

Aztán itthon,
amikor „becsületből” ígéretként a versét fordítottam, (a búcsúzás percében adta át) felparáználott a holt, hideg papírlap, láttam törékeny teste vonalát. De hisz ez költő! Zengő, csupa szín. – Ki vagy te? kérdeztem önmagamban. Mért nem mondtad, hogy igazán költő vagy?

S azóta

gyakran, ha rá gondolok, látom az autó után integetni, s érzem, hogy a sokezer kilométer távolság köztünk, mint kifeszült húr, helyette mindig, Róla énekel.

METAKSZE

Csupa nagybetűvel

Szeretsz?

Hát akkor mi a csodától
vagyunk egymástól olyan távol?
Levelet írsz, vágyaim megalázod.
Ám nem férceli össze azt toll,
mit összetéptél egyszer valahol.
Reményeid ne kötözd jó szívemhez.
Nem vagyok az a nő – habár megértő, csendes –
ki eltűrné ország-világ előtt,
hogy „másodállásban” szeretik őt.
Életemben,

szerelmem dús, terített asztalán
én már soha morzsákkal be nem érem.
Elmúltak megcsalt, bolond napjaim,
mikor érted tüzelt, másnak oly „hideg” vérem.
Késervet próbált szívem bölcs, nehéz
s nem rabolhat meg senki napfény mellett.
Írással kennéd a sebek hegét,
mit nem más ütött rajtam, – a szerelmed.
Képmutató!
Becézel hangosan, lángoló suttogással
csak hogy híjgyek neked s ajtóm zárát kinyissam.
Szeszélyesen kített pont sorod is mi mást vall?
Akár lépted nyoma, bennem vonulnak hosszan.
Szedd össze

hazug, szerelmes igéid,
szedd rossz helyre tett pontosvesszőidet.
Semmi közös köztünk már nem lehet.
Megtörted sorsom, hitetlenség rémít.
Szerelmed nyelve nem képes ma már
lenyűgözni, nincs tisztos nyelvten erre.

Ne merje hát zavarni fénysugár –
engem leveled aljas töredelme.
Lehet, látsz bennem még rabolni-valót,
s nem hagynál mást örülni kincseimnek.
Veszteségtől dús érzéstenger vagyok,
fékezhetetlen, folyton zaklatott,
s magamba rejtem, mim van, mind e kincset.
A kitett pontok köztünk álljanak,
s nemesítsék meg azt, mit bennem művel
a várakozás,

s hogyha jő a nap,
szívem új oldalán, sorsom könyvében,
új, becsületes szerelmem nevét
leírhassem örökre, vita nélkül,
örményül,

csupa nyagybetűvel.

MORISZ POCHISVILI

Az aranygyapjú földje – Grúzia. Tbiliszi langyos utcáin bolyongtam, mint egy távoli, kis ország fia, melyről senki sem tudja itt, hogy hol van. – gondoltam, de csak kimondtam, hogy honnan jöttem, hogy magyar és költő vagyok, bajúszos szájak csókolgattak nyomban és átöleltek baráti karok.

Egy grúz költő testvérül fogadott, anyjához vitt el, friss hinkálit ettünk. Ha tamada volt, hosszan méltatott, az órák szinte vágattak felettünk. Nem csak ír, – fest és rezet domborít, – kaptam tőle egy apró Rusztavelit. Megmutatta hazája tájait, régi öreg kolostorokba elvitt. . .

De szomorú, hogy van egy jóbarátom,
S az életben többé már sose látom.

MORISZ POCHISVILI

Visszaadták

Visszaadták az igazát,
de a reménység csak nem pirkad.
Remeg a szív, remeg a láb,
míg szokott útján hazaballag.

Visszaadták a fedelet,
a házat, kertet, régen-látott
asztalát, – mtg a hű ebet,
a félvak házörző barátot. . .

mindent, amit csak itthagyt,
mikor elvitték, akkor éjjel.
Szörnyű álm már az a mult,
fedve a szigor függönyével.

Új életében élve ma
tünődhet: – Tiszta! Méltó apja
nevére. . . Ám, de lesz, ki a
tűnt évet, álmot visszaadja?

Búcsúzó vendégek mögött
ajtót zár, mosdik, – Újra otthon!
Szabad az út!

De lesz erő?

Lesz!

Csak az igazság maradjon!

AZ OSZÉT KAJTUKOV

„Híd, hullám, kard. . .” a közös szavainkat emlegeti, hisz **rokonok** vagyunk. Oszétek és magyarok. Rámkacsingat. Kis népek, egy az örömünk, bajunk. Hóna alatt sok dolgozatfüzettel (tanár, akár én) verseket szaval. Petőfit fordít, s indul minden reggel az iskolába. . . Hja, a hivatal!

Szemüveges, sovány és csupa lélek.
Barátom! El hogyan is felednék?

GEORGIJ KAJTUKOV

A patak és a tenger

Rohan dörögve, zúgva le.
Sziklákat görget ereje.
„Szétzúzok mindent, ami van.
Nincs nálam erősebb folyam. . .”

Ám a tengernél már alig
fodroz s nem látja hajjait
De az, ha erős, csak azért:
– szítta patakok erejét.

A ROSZTOVI DANIIL DOLINSZKIJ

Húszéves volt, kis, fiatal pilóta, mikor nálunk járt (egyszer lezuhant). Nem találkozott magyarral azóta. S ki tudja, mikor fölöttünk suhant, én voltam épp a rádióközpontban, a bemért célpont közepén alatt... – Felnevetett, mikor ezt néki mondtam. „Ez az élet!” és válamra ütött. Verset kért tőlem, hogy fordítsa nvomban, én meg őt bujtam egész délelőtt.

A hetyke ember – furcsa kortünet –, a versben finom, szelíd líra lett:

DANIIL DOLINSZKIJ

Mikor az éjben...

Mikor az éjben búsulok magam,
a mindenség is bánatba zuhan!

Folyók zokognak. Egy sem alhatik.
Én hánykódom, bánattól – bánatig.

Óceán, tenger jajgat valahol.
Én part vagyok s kín-dagály ostromol.

Lehajtott fejű erdők... S mint a lomb,
a szó is őszi, csüggedt és borong.

Őszi szavakkal mit kezdjek ugyan?
Kimondjam őket? Megsértik talán
azt, aki gondom megosztja velem,
nem csak örömben osztozik velem.

Emberek vagyunk, ám sebekkel tele.
Mint fűzfák lassú, bús folyók felett
hullt águk vágyón távol rétre néz.
Emberek vagyunk. Ezért oly nehéz.

Magamban ülve úgy tűnik, hogy én
időben, létben egyedüli lény
vagyok...

Kinn holt éjt tart ringva az ág.
Magam vagyok...

És búsul a Világ.

ARSAK TER MARKARJAN – UGYANITT

Ő arra született negyvenegyben, hogy míg felette kigyulladt az ég, ennek fényénél mindent jobban lásson: a volt vezérek szörnyű púpjait, szobrok döntését, városnév cseréket... s ne higgyen már vakon, akár az apja, új, friss formákra

meresse szemét s istenek nélkül és magányosan tanuljon élni, új emberhez méltón.

Ez az oroszba ojtott fürge örmény (de szomorú, már csak oroszul ír) csupa ideg, izgalom minden újtói, a megújuló szovjet líra ő.

Nekem adta az apró golyóstollát. Jelkép? (Zsebemben hordom, már nem ír.) Talán valamit átadott nekem az ifjúságból, s kísér szüntelen.

ARSAK TER MARKARJAN

Futbal-világ

Felbög a táj a Don mögött,
– stadionok léghuzata –
egy szúnyog füttyent, bíró lett.

Eihallgat minden. Nincs vita.

Három csapat mérkőzik itt:

A Reggel;

Dél;

s az Éjszaka.

Ingyen

és szórakozva így

élek,

nincsenek titkaim.

Csak a nézőtér változik,

száz év –

s egy félidő megint,

Fényt nyel a fű. No még! No még!

Sötét posztó a déli ég,

s keselyű csap le,

mint Jasin.

No nem labdára ám!

– Főv hörcsögre csupán.

A KIJEVI OLESZ LUNIJ

De nehéz volt a zsák Kijevben. Vállam megroggyant, amikor rátették, s vittem rendületlen, ha éppen rámkerült a sor. . . Húsz éve, Úristen! Húsz éve. . . Akartam, s újra itt vagyok. Körülnézek. – Ha elémlépne, aki akkor megpofozott? Csudálkozna a „bizottságon” s a fényes autón, ami vár. Talán ma is mester, mint régen, s rám nem is emlékezne már.

Éppen akkortájt született ez a fiatal ukrán költő, lelkes fordító, akinek mit sem számít fél emberöltő. Fellelt barátként vezetett Sevcsenkóhoz – a háza áll még, kis, szűkreszabott épület, úgy mutogatta meghiúsítottan, hangjában öröm s szeretet, akár e méltató sorokban.

A megmaradt töltény

Melletted töltényhüvelyek,
elégedetttek, üresek,
rövidesen mind földdé válnak.
De köztünk te, te kilövetlen,
boldogtalan vagy egymagad,
mert

szalagba-fűzve nem ragyogtál,
nem küldtek tölténytovábbítók
hűvös torkolatba.
Velük lám, embereket öltek,
golyóik hullákban nyugosznak,
– csak téged hurcolt minden fronton át
lusta katonád
apró kenyérmorzsákkal együtt
elfoszlott köppenye zsebében.
Neked csak egy perc kellett volna
tölténytáskában mocorogni,
csupán egy percnék töredéke
iöl célraemelt puskacsőben,
s magadtól feirobbantál volna
parancsot teljesíteni.

De így, hányódsz a földben
tizennyolc éve már,
puffadt, málló madár.
Elégedetlen vagy, ugy-e?
Sajnálod,
hogy nem rejtőzöl emberkoponyában,
olyanéban, ki él, ki szül.
Tizennyolc éve fekszel így
csupán a föld fejében.

S hidd el, ahogy e kín öröl meg,
Úgy fájsz te is a néma földnek.

A HATÁRON

Van önnél netán valami
vámköteles árú? A kérdés
 meglep. Mit kell bevallani?
 Könyvek – mutatom. Csak legyint és
 tovább megy.

Kincsek! – mosolyog.

– Viheti!

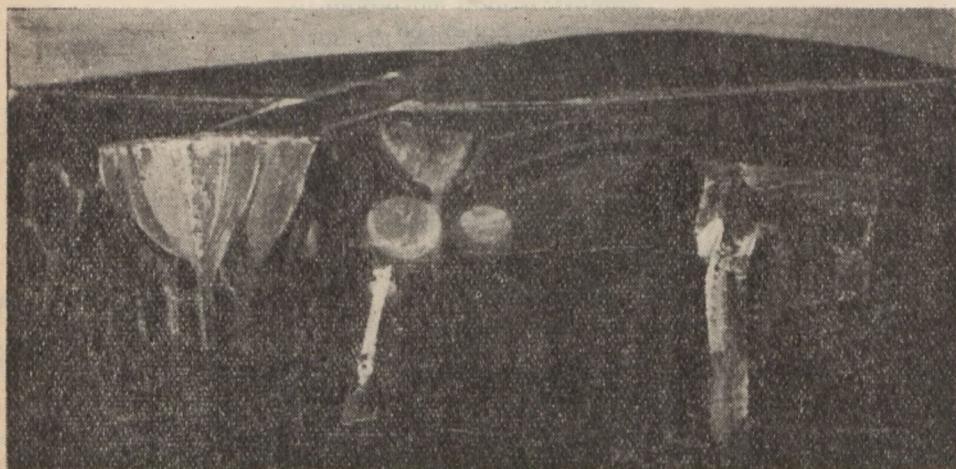
Én csak ráleheltem
 s életre kelve mind ragyog
 ez az én rejtett édes terhem.

Barátok.

Karjuk átölel.

Így vonulunk nyelvet cserélve
 – míg küzd e föld rémeivel –
 mert a vers magasba ível
 – csendben

az emberek szívébe.

VIHAR BÉLA

Lírai séta egy gyermekkor körül

Csillagos ég a Malom utca fölött

Ahogy fehér ingben kiléptem a nyári éjszakába, először kertünkre tapadt tekintetem. A sötétség igézete által elbűvölt rejtélyes látvány tárult elém: a bóbítás kukoricaszárak ütemesen lengő különös tánca. A csend, mint éles kard suhogott az akácfa árnyai között, s a kút peremén. A fű, a virágágy a patakozó fény ezüst záporában fűrődött, a házfal mögötti köcsög kitátott szája, mintha kiáltásra nyílt volna. Távolság a Káprás hegy csúcsán egy vonagló felhő füstölgött. S mindezt átívelte kupolaszerűen az égboltozat kristályképek csarnoka milliónyi pattogó, szikrázó csillagseregével. Nem, millió szem tekintett a magasságból reám, a nyolc éves gyermekre, s ha költő vagyok, talán e jelenet titokzatos szépsége avatott azzá, és szívemre bízta, hogy majd a világról énekeljek egyszer, s ennek az ének kozmikus üzenetét próbáljam tolmácsolni, költemények változatán keresztül, egy egész életen át, amíg csak ajkamon ki nem hűl a dal.

Az elsüllyedt évtizedekből

Alig tenyérnyi helyen mennyi ellentét szabdalta különböző táborba e község hajdani lakóit. A század első évtizedeiben egy kicsinyített ferencjózsefi Magyarország lapult meg itt, ebben az Ipoly menti településben. Örzse néni, a vak koldusasszony az irgalmas Szűz Anya nevében könyörgött a templomlépcsőn krajcáros alamizsnáért. Ő a legelesettebbeket képviselte. Földesúri birtokok végeláthatatlan királysága kígyózott hegyre fel, völgybe le. Egyébiránt szívós küzdelem folyt a mindennapi kenyérért. A porba esett falatot ősi tisztelettel megcsókoltuk. Kinek-kinek az öltözékéről, mint valaminő egyenruháról meg lehetett állapítani, hogy melyik osztályhoz tartozik. Látom a rokokó ragyogású palotát, kéklő címerével, ahová tilos volt belépni akárcsak fiának. Nagyurak titokzatos élete zajlott le benne, amelyről a gyermeki képzelet mesebeli világot szőtt. Aki odatartozott, azt feudális hűséggel illett megsüvegelni öregnek, fiatalnak. Látom Assisi Szent Ferenc tonzurás szolgáloit, ahogy saruban libbennek a kolostor felé. Látom a buja várkert balladás homályát, ahol a Nagyságos Fejedelem bíborsátorban székelt, a viritó lombkoronákat, a lankás ösvény víziszekfűit, méla törpéi bohó mozdulatait, a török kor lovas janicsárjait idéző toronymaradványokat, az élesztőt szeletelő vidám Strasszer bácsit, a könyvkereskedés csalogató kirakatában a tarka-barka képeskönyveket és ólomkatonákat. Rimóci lányok piros csizmás tündércsapata gyűrűzi az ezerszínű vásárt: summás palóchercegnők, cseléd királykisasszonyok. Néha az ekevas, a kapa rejtélyes alakzatú tárgyakat emelt napvilágra. Avarok, ozmánok, szláv törzsek edénytöredékét, elsüllyedt népek rézzel vert szárszámroncsait. Ódivatú elaggott hölgyek zárkóztak be otthonaikba, főúri nemzedékek kiháló sarjaként. Ökrös szekereken cserzett arcú barna parasztok húztak el komor szótlanúsággal. Miféle fülledt feszültség honolt ebben az évszázados múltú helységben, amely valaha nagy történelmi idők tanúja volt. Néha egy pisztoly csattant, egy ügyvéd föbe lőtte magát, a putribeli Berec Juliska megszökött nyalka szeretőjével, a padkán gubbasztó anyókák visszatért

kisértetekről, elásott aranykincsekről suttogtak, pörgetve a babona orsóját. A becsukott ablakok mögött elrontott, neuraszténiás életek, konok előítéletek, fullasztó erők lappangtak, Oláhéknál korpalevest főztek ebédre, a szép járásbíróné megcsalta férjét — a rossz leányok napernyővel kezükben orvosi vizitre vonulnak Márer doktorhoz, egy vakmerő polgárfiú, a sarki üveges fia Ady verseket szaval a Barokk szállóbeli műkedvelő-előadáson — megállj, megállj, kutya Szerbia, csukaszürke mezenszázad vonul a vasúthoz, s hajnal óta a főutcai üzlet előtt asszonyok serege sorakozik a kimérendő tejért, az Ipoly felől vörös lovasok vágatnak, föl, föl, ti rabjai a földnek — zengi az iskolai kórus, Pöstyénynél felrobbant a híd — újságolja Meleg bácsi, a csizmadia, az állomás épületét megszállták a cifra tollas cseh légionáriusok, zeng a harang, mint az idő ércágyúja, Gyarmat felől szuszogva közeledik egy sípoló acélmozdony, csendőrök szuronya villan, Jancsó bácsit láncok között viszik az internáló táborba, leesett a napszám ára, a mészáros Müller bácsi hazatért a hadifogságból, valami születni akaró gondolat, szándék vajúdik itt, miként az egész országban, hogy az élet megújuljon, elviselhetőbb legyen, de nem tud megszületni, és lázad a föld, reng a kastélykerítés, tűz van, tűz van, jelzik a toronyból, Vámos tanító feleségén kitört a téboly, és amikor az éj fekete uszálya reáterül a hársorokra, egy gyermek riadt álmokat lát, amelyekből egyszer valóság lesz és megrázza a világot.

Törvény és örökség

Semmisem oly szégyenletes, mint a gyávaság. Abban az utcában ahol én nevelkedtem, ez a törvény vonatkozott minden fiúra a ház küszöbén túl. Aki ugyanis kilépett otthona kapuján, annak le kellett győznie természetes félelmét. mert ezt követelte az utcabeli gyermekközösség kegyetlenül szilaj és íratlan parancsa mindannyiunktól. Olykor dzsungelmélyi indulatú csaták, bandákba verődő kamaszok ádáz háborúja dúlt a Tugártól a piacig. De ennek a zord gyermektövénynek nagy nevelő ereje is volt. Megvetés sújtotta azt, aki pl. megfutamodott a veszély elől, nem tudott a fára mászni, elsírta magát ha földre teperték.

Fájdalom, nem állíthatom, hogy a későbbi évtizedek súlyos próbája során mindenkor bátran viselkedtem volna, ám — úgy lehet — utcám örökségének köszönhetően azt, hogy marcangoló szégyen töltött el, ha akaratom ellenére mégis gyengének, meghátrálónak bizonyultam. A bátorságra való szándék igényét vittem innen magammal életem útitársisznájában.

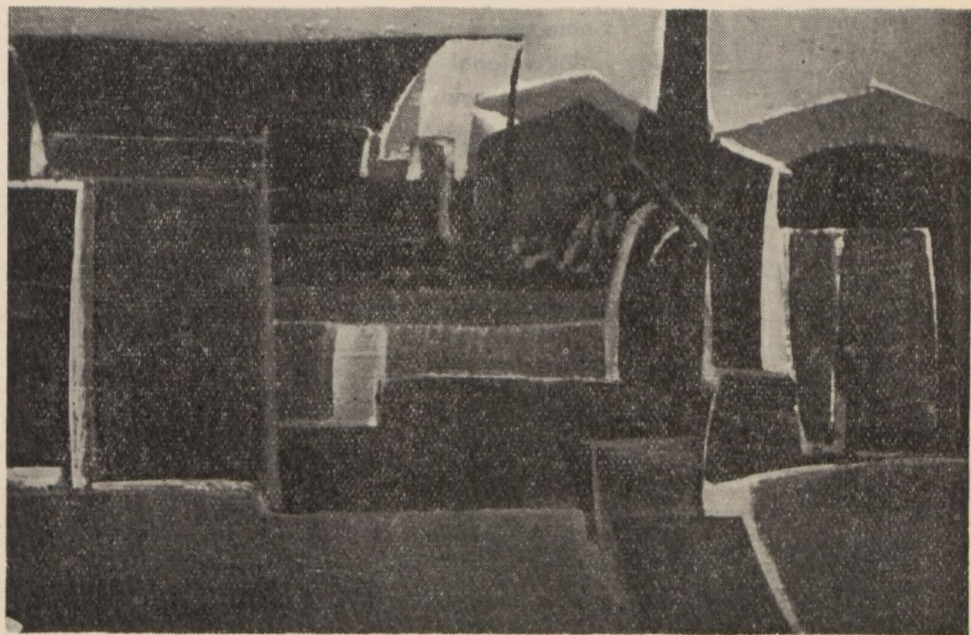
Zuhog-e még most is úgy az eső, mint valaha? A kocsiúton vad vágóban zúdult előre a zápor nyomán támadt ár és sebes sárga folyamként közelgett, mint egy fékezhetetlen vízi isten, amely könnyűszerrel elsöpörte a gyermekujjakkal emelt játékos hemoktorlaszokat.

Ki tudja átugorni ezt a vízmósást? — hangzott egy virtuskodó kiáltás. Nosza, valahány társam átlendült fölötte. Végül én következtem, de mi tagadás. belepoty-tyantam a sártenger közepébe. Feltápázkodva ismét nekiiramodtam, s mintha két karomat ismeretlen erők emelték volna meg. Sikerült? Nem sikerült?

Azóta hány, ennél jóval ijesztőbb árok meredezett felém, s nyilván még nem egy ilyen akadályt kell leküzdenem. S ahogy hajdan megviseltem bár, átrepültem fölötte, úgy segítsen át sorsom szakadákain innen származó akarással az Igazság és a Szabadság kettős szárnya.

Egyébként satnya, vézna fiúcska voltam, aki mindig a rövidebbet húzta megtámadótól. Egy napon azonban elhatároztam, hogy én is megismerem az erősek diadalát. Hosszas töprengés után kiszemeltem az áldozatot, egy nálamnál is soványabb nebulót. Alkonyattájt, amikor éppen a péktől vitte hazafelé a pirosra sült kenyeret, se szó se beszéd, nekirontottam. — Miért bántasz? — szólt rám döbbenten e sápadtarcú gyermek, — hiszen én nem bántottalak soha. — Ekkor ütésre emelt kezem lehanyatlott, s elundorodva önmagamtól, némán néztem őt. Nevét már réges-rég elfeledtem, de szomorú szemének pillantását soha. Talán ekkor tanultam meg, hogy inkább a megbántottak, mint a bántalmazók oldalán keressem helyemet, s aki ártatlanra emeli öklét: becstelen.

Jellemünk kialakulását annyi sok körülmény formázza, de néha elég hozzá egy röpké perc. Ha csakugyan az emberség csillagának követését választottam iránymutatómul, ebben — hiszem — némi szerepe volt e szécsényi pillanatnak is, amelyért most halk hangon köszönetet mond a hazatért fiú.

A hívás

Árnyékosat
talpadhoz kötözve hurcolod
végig az úton

Amerre csak jársz
megfested magaddal a földet
szőnyegül kiterited
megfoghatatlan testedet

És nem tudod
hogy várlak valahol
higlevegőjű csúcsok
metsző szelek magasában

Szicláim felhőkből kőültek
kristálycsillámaik a csillagok
s nyájamnak számadója
a ködszakállú Mérhetetlen

Mire elérsz
lekopik talpadról a lánc
elfogy árnyékos is

Dobszóló

Zsíroskenyér. Hetek óta minden nap zsíroskenyér.

Már a hátuk borsódzott, ha zizzenni hallották a papírt. És micsoda elégedettség ült az arcán, míg kis fatáskáján összekucorodva előbontotta, apró kockákra vágta, hogy tele lett az egész újságpapír szép egyenletesre vágott, rózsaszíntetejű zsíroskenyérdarabokkal. Összecsukható alumíniumpohárból ivott vizet utána, undok klóros vizet, ami zavarosan, langyosan folyt a csapon.

Ők ketten végigbolondozták az ebédidőt. Gébics, a pattanásos, idéetlenkedett, Búzás meg vastag, zsíros hangon röhögött hozzá. Kenyérhéjat, almacsutkát hajigáltak egymáshoz, teleszemetelték az új lakásokat. Az öreg ezt nem szerette, de nemigen szólt érte. Általában keveset szólt. Rövid, száraz mondatai úgy koppantak az üres falak között, mint a kalapácsütés.

Dögletesen forró volt az a nyár. Az új lakások undorító festékszaga, a hígítók buze ráülepedett a torkukra, öklendezni lehetett volna tőle.

Egyik délben almával kfnálta az öreget Búzás. Hazaival, szabolcsi almával. Vett egy szemet, szagolgatta, tapogatta, úgy vágta ketté.

— Ez az igazi fajta — bölintott szakértően. — Nekünk is van belőle Pestlőrincen.

A nevét is mondta az almának, így mondta: Delicesz.

— Csakugyan az — hagyta rá Búzás.

Attól a naptól kezdve beszélgettek gyakrabban a kertről, gyümölcsösről. Búzás kezében olyankor sután megállt a szerszám. sóhajtott, izgett-mozgott, két mondattal rá lehetett volna szedni, hogy kérje ki a munkakönyvét. Könnyű az ilyen vén trotlinak, akinek mindene megvan, a csuklósbusz hazáig furikázza, elbabrál otthon a kertjében, itt meg pofátlankodik a zsíroskenyérrel, hogy nyugdíjba ne dugják! Búzás éjszaka is ezen gyötörte magát. Végtelen hosszúnak tűntek azok a nyári éjszakák, a takaró sütötte a testét.

— Én — mondta habarcskeverés közben az öreg —, már kigondoltam, szőlőt telepíttek az ősszel. Nagyszeműt, nemeset. A csemegeüzlet kirakatában látni olyasmit.

— A szőlő sok vesződséget kíván — dűnnyögte Búzás és leguggolt, hogy jobban kézre tudja igazítani a csempelapokat.

— Az igaz — mondta nagysókára az öreg. — De én csak egy pár tőkét akarok, lugasnak. Mindig akartam egy lugast, ahonnan szőlőt tud szakftani az unokám.

Ahogy ott állt meghajolva a zuhanyrózsa alatt, maga sem látszott nagyobbnak egy tízegyhány éves sihedernél.

— Aztán mekkora az a kert? — kérdezte egy délelőtt Búzás. Esett az eső odakint, szürke volt az egész város.

— A kert? — pillantott rá az öreg. — Nem túlságosan nagy. Hanem a fekvése! Meg aztán a ház, három szobával. A sok gyümölcsfa. Meggy, kajsziparack, körte, alma. Amit akar. Ribizlibokrok, málna. Van vele baj, nem mondom. A fiam olyan beosztásban van, hogy nem segíthet. De csinálom én szívesen! Az embernek annyi marad öregségére, hogy látja a gyerekei boldogulását.

Nedves ronggyal törölte végig a lecsempézett falat s valami mosoly-féle bújkált az arcán.

— Amikor a régi lakást, a pestit, elcseréltük a mostanival, én is beleadtam a kis pénzemet. A fiamék nem akarták. De ugyan mire már nekem a pénz? Amikor ott a kert, meg az unokám.

Sohasem beszélt még annyit, mint azon a délelőttön.

— Csak azt nem értem — nyomkodta pattanásos állát Gébics —, hogy ha egyszer elérte, amit akart, mit nyeli még itt a cementet? Minek kell, hogy még mindig törje a csontját?

— Pedig a fia is erről prédikál, úgy lehet — emelte feléje borzas szemöldökét Búzás.

— A fiam? — aprócskákat bólogatott az öreg és a körmét vizsgálta, mintha az ötlött volna eszébe, hogy minden emberfiának fekete a körme alja, csak a gipsszel, cementtel dolgozóké fehér. — Hát csakugyan azt mondja. Meg a menyem is. Apa, pihenjen le, ide üljön, oda feküdjön! Intézi-e már a nyugdíját? Mit szól a világ, hogy mind a ketten keresünk, aztán magát is dolgozni hagyjuk?

— Na látja — mondta Búzás és kiment a konyhai csaphoz, mert hallani lehetett, hogy megtelt a vödör.

— Nohát nem is akarok én sokáig gürcölni. Még ezt az évet. Mivel Józsiék megvették a kocsit. Hadd jöjjön még egy kicsit a pénz.

— Milyen kocsit vettek? — hagyta abba a kopácsolást Gébics.

— Feketét. Olyan hosszú a hátulja, hogy össze lehetne téveszteni az elejével. De a nevét nem tudom megjegyezni.

— Az annyát! — füttyentett Gébics. — Biztosan Ford Taunus vagy Opel Rekord. A nagykuttyák mind azon járnak. A maga Józsija is alaposan felkapaszkodhatott a szocialista uborkafára!

Nevettek, az öreg is velük nevetett. Olyan volt a nevetése, mintha gipsz csikorult volna a fogai alatt.

A délelőttök voltak a legrohadtabbak.

Amikor a legfelső emeletet elérték, a forróság is fokozódott. Meg aztán reggel minden döcögösen indult, huzavonával. Gébicsről kilenc óra tájban már patakokban ömlött a víz, késlekedett az anyaggal; munkája a semmivel volt egyenlő. Július elején kapták maguk mellé más brigádból s Búzás nyomban ráragasztotta a Gébics nevet. Mert mindig ficánkolt, idétlenkedett, sohasem lehetett komolyra venni a szavát. Gyakran megesett, hogy reggelenként vörösre gyulladt szemekkel, késve állított be, meg lehetett szédülni a leheletétől. Olyankor bendzsózott a vakolókanálon és cingár lábain komikusan vonaglott hozzá. Búzás röhögött rajta, tetszett neki ez a marhaskodás. Egyszer megpróbálta mackósan, esetlenül utánozni egy táncdalra, amit hetek óta üvöltözött a rádió.

— Tészta az egész — jött oda Gébics. — A dobszólót figyeld.

A gázbojlerhez lépett és fergeteges ritmust dobolt horgas ujjaiival, mintha megvadult volna. Hosszúkás fadarabot kapott a fogai közé, mint egy dobverőt és vicsorított, nedvesen fénylő haja belelógott a homlokába.

— Marha vagy te — mondta Búzás.

Gébics kifulladásra vigyorgott, trikójával törölte az arcát.

— A dobszóló! Mindig azt figyeld, a többi smafu. Az egész bitang élet egy nagy mellébeszélés. Vered a tamtamot, csinálod a ronda melót, a többi meg ringatózik hozzá. Majd megölelgetnek, hogy derék szakmunkás vagy, aztán idejönnek áztatni az ülepüket a zöldcsempés falak közé.

— Még mindig részeg vagy — csóválta a fejét Búzás.

Délutánra rendszerint eligazodtak a dolgok. Gébics mámora elszállt, azontúl minden mozdulata aranyat ért.

Augusztus utolsó hetének szerdáján felnézett hozzájuk a munkavezető.

— No, hogy vannak az almafái, Takács bácsi? — nevetett az öregre.

— Azok fiatalosan, én meg öregesen.

A munkavezetőt nem a kedélyessége hozta fel a hatodikra. Vakarózott, hogy ki lógnak a határidőből és fűzni kezdte őket: dolgozzák végig a szabadszombatot. Rálltak, bár Búzás nem szívesen. Káromkodott, hogy szombaton, vasárnap nincs a szálláson meleg étel. Azt is mondta: nem ribancos fehérnép a munkásember, hogy bárki kedve szerint rángassa, ilyen nincs a kollektív szerződésben. De azért maradt. Komoran és elsötétült ábrázattal. Látnivaló volt, hogy dehogyis a meleg étel, a fiatalasszony hiányzik neki. Az öreg, hogy csendesítse, példálózott, a maga fiatalágát emlegette, de Búzás ráhorkant:

— Maga könnyen beszél! Itt lakik egy köpésre! Várja a jó otthoni étel, meg van, aki a feje alját eligazgassa!

— Hát van, az igaz — hallgatott el Takács.

Szombaton késő délutánig hajtották magukat. Jól haladtak, látszott: okosan spekulált a munkavezető. Ha minden jól megy, jövő hét közepén bevégzik a munkát — vélte az öreg.

Búzás nem felelt rá, nem volt kedve hozzá. Ha bevégzik, hát bevégzik. Akkor mi van? Új épület vár rájuk, konyhák, fürdőszobák. Cifra mozaikpadló, csempék: fehérek, zöldek, sárgák. Az egész világ egy óriási fal, melyet be kell borítaniok száz-ezer meg millió csempelappal. Mikor lesz vége ennek? A bumlizásnak a vonaton, az íztelen üzemi kosztznak, meg az éjszakáknak, amikor csak a párnáját szoríthatja magához az ember? Fáradt volt Búzás.

Gébics is kókadtan ült a küszöbön, mintha Búzás nyomott hangulata ráragadt volna. A cigaretta is ernyedten csüngött a szája szélén. Csunya és alaktalan szája volt Gébicsnek, mint két vastag, vörös vonal.

— Na megünk? — kérdezte Búzás.

— Várjanak — jött ki a szákok közül, nadrágját porolva az öreg. Valahonnan elővette a kis fatáskát. — Barack — mondta restelkedő mosollyal. — Megigértem, hogy hozok belőle kóstolót.

Csakugyan beszélt a múltkor valami különleges fajta őszibarackról, de már elfelejtették.

— No csak fogyasszák — tolta félre a táska tetején a gyűrött újságpapírt.

— Én inkább a levét — tekergette a nyakát Gébics.

De azért vett az őszibarackból. Nagyszemű volt és illatos. Amikor beleharaptak, végigcsurgott a leve gipszfoltos nadrágjukon.

— Hát, csak megterem ez itt is — hümmögött Búzás.

— De meg ám. Három fával van belőle. Adja ez a termést, csak gondozni kell, meg érteni a titkát.

— Titkát? — csodálkozott rá Gébics.

— A titkát. Nem mindegy az, hogy hogyan nyesem, mikor permetezem. Árnyéba ültetem, vagy napfényes oldalra. A gyümölcsfa olyan, akár az ember. Ahány, annyi-féle.

— Ez szentigaz — erősítette Búzás.

Az öreg ott állt fölöttük, míg tartott a barackból. Mosolygot és apró fénypontok voltak a szemében. Elhajigált magok koppantak a fűtőtest bordázatán.

— Hát ilyesmivel veszkeldődöm én szabadidőmben — mondta, míg becsukta a táskát.

— Jó magának — lógatta a fejét Búzás. — Most elcserélném az enyémmel a vasárnapját.

— Tré az élet — szögezte le Gébics és előreindult a lépcsőn.

A sarkon mint minden nap, ők jobbra fordultak, az öreg balra. Búzás hosszan nézett utána és megrázta a fejét.

— A menyé biztosan töltöttkáposztával várja a vén fosost.

Mellékutcai talponállóban itták meg a két fél szilvát. Gébics hirtelen ezt kérdezte:

— Mivel ütöd el a vasárnapot?

— Semmivel — rándított a vállán Búzás. Állt a gomba mellett és repedezett körmével vonalakat húzgált a pohár vastag oldalára.

— Vágd magad rendes szerelésbe, aztán majd érted megyek.

Csakugyan megjelent a szálláson másnap délelőtt.

— Támadt egy világmegváltó ötletem. Kiugrunk Lőrincre, tiszteletünket tesszük az öregnél.

Palackozott bort tett az asztalra.

— Ezt beszedegetjük nála, eldumálgatunk egy kicsit. Lelegeljük az egyik barackfáját.

— Dolgozik az ilyenkor — húzódozott Búzás. — Talán a fia se nagyon örülne.

— Attól te ne tarts — legyintett Gébics.

— Hát jó — egyezett bele Búzás.

Jó darabot gyalogosan tettek meg az útból. Gébics sört fizetett, később konyakot ittak. Kellemes volt a langyos, tétlen lötyögés az utcán. Búzás eddig nem ismerte Pestnek a vasárnapi arcát. A kimenős fehér ing volt rajta, amit hazautazáshoz készített be az asszony. Szerette a fehér inget Búzás.

— Stop — mondta egy utcasarkon Gébics. Strandtáskás nők húztak el mellettük, szemben a napfényvel. Hosszúkás, finom combjuk átderengett a vékony ruhán. Rájuk is pisszentettek, de nem fordultak vissza.

— Aztán odatalálunk-e? — kérdezte Búzás. Gébics nevetett és az utcai szemégyűjtőbe dobta a cigarettavéget. Elegáns mozdulattal tudta eldobni a csikket.

Autóbusszal félóráig sem tartott az út.

— Itt lennénk — mondta Gébics. Csendes utcácska volt, kétszer is végig sétáltak rajta, keresték a házat. Gébics vakaródzott.

— Ezt már nem értem.

— No ugye — mondta Búzás.

Kis vedlett téglapépület előtt álltak. Látható volt, hogy bontani vagy bővíteni akarják: a gondozatlan udvaron tégl- és sóderhalmok éktelenkedtek. Töredezett lépcsősor mellett rossz edényből kutya lefetyelte a vizet.

— Keresnek valakit?

Negyvenes forma nő jött oda a kapuhoz, félretaposott férfitapucsokban, kezében fanyelű késsel és fej vöröshagymával.

— A boldogságunkat — vigyorgott rá Gébics.

— Nem tetszik ismerni egy Takács Gyula nevű embert? — kérdezte Búzás.

— Ismerem. Maguk kicsodák?

— Dolgozók — komolytalankodott Gébics. — Az a bizonyos Takács a górénk. Apró szürke szemei voltak az asszonymak és hunyorgott is, valószínűleg a hagyma miatt.

— A Gyula bácsi? — nyitotta meg a kaput. — Nincs itthon, de ha a szoba miatt jöttek...

— Azt hiszem, rossz helyen járunk — próbálta magyarázni Búzás. — Mi egy alacsony kis öreget keresünk. Hogy is mondjam csak... Olyan fehér kis bajusza van.

— Az. A Gyula bácsi. Hat éve az albérlőm. Tessék csak erre — és lábával félreltolta a kutyát.

Gébics felvonta a vállát és nagyvonalúan szökdécselte át a sóderkupacokat. Búzás bambán cammogott utána, olyan arccal, mintha meglopták volna. A szoba félhomályos volt és sivár. Az asztalon megismerték az öreg fatáskáját.

— Kicsit rendetlenül vagyunk — mondta az asszony. — Konyhát akarunk toldani az épülethez, meg üvegezett verandát. Ide gondoltam a másik ágyat — mutatott a szekrény mellé. — A dívány meg elfér a sarokban.

Kitárta a csomagolópapírral elsötítetett ablakot: a szobába világosság és ételszag tódult. Búzás gyámoltalanul ténfergett, verejték gyüngyözött a homlokán. Már bánta, hogy Gébicshez kötötte magát.

— Gyula bácsi hol van most? — kérdezte tompán.

— Elténfereg a parkokban ilyenkor a jó időben. A sétálókat nézi meg a virágokat. Ez a mániája.

— Meg a gyümölcsfák — vetette oda Gébics.

— Az — mosolyodott el az asszony. — Mindig arról beszél. De nincs itt ahhoz terület. Ami van, az kell a tyúkoknak, nyúlnak.

— De a fiának nagy portája van — mondta reménykedve Búzás. — Ott kedvére babrálnak a kertben.

— Á, senkije sincs a Gyula bácsinak. A felesége korán elhagyta. Iszákos ember lehetett, ahogy a szavából kivenni. Mi nem firtatjuk. Jól megvan itt, a pénzt is pontosan ideadja. Én ragaszkodom a pontos fizetéshez. Ha már egyszer megadom a lakó kényelmét.

— Klassz a kégli — nevetett Gébics és az asszony lábaira nézett, melyek vaskosak voltak és szőrösek, mint a férfilábak.

— A lakbér fejenként háromszáz. Ágyneműmosással. Pesten ennyiért nem kapnak szobát.

— Az biztos. Még rokoni alapon sem.

— Akkor hát érdeklí magukat.

— Cseppet sem. Mondhatnám így is: a kégli almás.

— De hát magukat Gyula bácsi küldte... Nem a szoba miatt jöttek? — húzta össze a szemét az asszony. Az jutott eszébe, hogy tulajdonképpen nem is ismeri ezeket. Ha ketten elállják az ajtót...

— Mit akarnak itt akkor? — kérdezte élesen.

— Semmit — indult az ajtó felé komoran Búzás.

— Családlátogatás — tárta szét a karjait Gébics.

Az asszony már látta, hogy nincs különösebb veszély. S amúgyis nyitva az ablak. Bolondot úznek belőle? Már támadott.

— Velem ne szórakozzanak, fene a dolgukat! — még az udvarra is utánuk kiállt: — Jobb, ha elviszik a bűdöset! Az én uram önkéntes rendőr.

— Adj' isten egészségére — nevetett Gébics.

Álltak a kopár udvaron, sehol sem láttak gyümölcsfát.

— Gyerünk innen — dűnnyögte Búzás.

Takács Gyula nem jelent meg hétfőn a munkahelyen. Beteget jelentett — közölte a munkavezető, aki egy kövérkés, vöröshajú embert adott melléjük a délelőtt folyamán. Az épületet is a vöröshajúval fejezték be. Szeptemberben új brigádok alakultak, Gébics és Búzás más-más csoportba került, megfedkeztek az öregről. Ősz végefelé aztán hallották, hogy bent járt a központba, nyugdíjaztatását kérte. Állítólag meg is jutalmazták. Az igazgató magához hívatta; szépen búcsúztatták hosszú szolgálata után. Ezt Gébics újságolta úgy december táján, amikor egy szakszervezeti taggyűlés végén Búzásba ütközött.

— Most már kedvére sóderolhat a csengő barackról — jegyezte meg gúnyos fintorra. Majd hozzátette: — Azért nem gondoltam volna róla. Olyan becsületes kép-ernyője van.

Búzás nem válaszolt.

Arra gondolt, hogy annak a gyümölcsöskertnek valahol azért mégis csak léteznie kell. Igen: szilárdan hitte, tudta, hogy létezik fia az öregnek, a kert is igaz, az unoka is aki, leszakítja a szőlőt arról a lugasról. Létezniök kell! Mert ki sem lehetne bírni, hogy az ne így legyen.

Abba már bele is lehetne halni.

TÓTH ELEMÉR

Pásztóiak

Csohány Kálmánnak

Szélkakas torony-tyúkkal
párzik, harangláb reccsen,
jönnek a pásztóiak
subában és bekecsben.

Égboltjuk szarkalábas,
csizmájuk sarka gyémánt,
lépteik, mint amikor
szél bogozza a szénánk.

Száll a madarak helyett
a mennyből néhány angyal,
hintázik az ágakon,
mígnem mind porba zuttyan.

Nézik a falusiak
és szívdobogva látják,
göncükből az angyalok
a csillagot kirázzák.

POLGÁR ISTVÁN

Vagy mindent, vagy semmit

Vagy gonosz vagy, vagy ostoba.
Elhagy a társad, hogyha
úgy nézel rá, mint rongyra,
ha nem vagy más, csak ostora,
ha nem ragyoghat fel soha
se napja, se a holdja,
ha övé csak morzsa
mit néha löksz neki oda.

A férfi olyan, szégyen és
alázkodás kivégzi.
Vagy mindent vár a férfi,
vagy semmit. Szeszéyeskedés
nélkül, vagy sehogy – ezt kell
megértsd már végre egyszer.

VARGA RUDOLF

Elkergetem

Csontosodik bennem
a jegenyékig érő
hajdani szerelem,
ősz-csillagot, szelet
lendít a két kezem,
földön van a lábam,
napot ver a fejem,
vadvacsatollú szelet:
az őszet,
lobogó hajjal kergetem.

Követtem a szerencsémét

Utánam köpött a falum, – kitagadott,
én
nem bizonygattam mankós, öreg
szülőházamnak: megfojtanak
a horgasujjú orgonabokrok,
görbén néznek rám
a tyúkok, korhely fák.

Követtem a szerencsémét vonaton, gyalog
ti
láttátok, hogyan porzott utánam
az emlékek bolyha,
rágtam a körmöm, – belefájdult
az otthoni nagy szegénységbe
fiatal, suhanc fejem.